

Intervju: ”Kvalitativ metod skapar större förståelse”

Heléne Thomsson är fil dr i psykologi, forskare och expert på kvalitativ metod. Hon har lång erfarenhet av att arbeta med kvalitativa analyser vid statliga verk och myndigheter. Här förklarar hon vad metoden går ut på.

Varför ska man välja en kvalitativ metod?

– Man ska välja kvalitativ metod för att man vill förstå något. Höra människor själva berätta och beskriva hur de upplever ett visst fenomen eller problem eller vad de har för tankar och idéer att dela med sig av.

– De frågeställningar som kräver kvalitativa metoder är de som inte går att närma sig med färdiga frågor och svarsalternativ. När vi vill veta något annat än det vi redan tror oss veta, måste vi ge oss ut och lyssna och sen analysera det vi hör. Det svåra ligger i att höra även det som inte sägs rent ut, det som kanske bara någon enskild person ger sig på att försöka förklara. Eftersom det är ovant eller svårt att prata om. Det svåra ligger också i att höra det som går tvärsen mot det vi tror oss veta eller det vi vill höra. Kvalitativ metod handlar därför om att ha en inlyssnande och utforskande datainsamlingsmetod. Och en analysmetod som hjälper oss att hålla fokus på vår frågeställning, värdera alla utsagor lika och pussla ihop allt så vi får svar på våra funderingar.

Vad ger metoden?

– Kvalitativ metod ger oss ökad förståelse av något som vi behöver förstå. Det handlar om att fånga subjektiva betraktelser, nyanser och fördjupningar av saker som vi hittills kanske missat att ha koll på. Inte förstått riktigt och inte kunnat ta hänsyn till. Att få tillgång till en enda människas berättelse om svåra erfarenheter kan vara omvälvande. Att lyssna på flera personer, som alla bidrar med sina högst personliga historier kring samma tema, kan förskjuta vedertagna sanningar, slå hål på myter och skapa ny historia.

Vad är skillnaden jämfört med att använda en kvantitativ metod?

– Kvalitativ metod används när vi inser att det inte är vi som är experterna. Vi kan inte formulera färdiga frågor och än mindre bra svarsalternativ för vi vet för lite om det vi undersöker. Kvalitativ metod används också när vi tror oss veta en del, men behöver fördjupa vår förståelse av hur något kan upplevas. Ofta används kvalitativa metoder i ett första, utforskande skede. Senare kan enkäter, beräkningar och mätningar vara aktuella för att få svar på hur många som tycker så eller så och hur samband och kanske riktningar ser ut.

Hur är det med tillförlitlighet och representativitet i kvalitativa metoder?

– Tillförlitligheten i undersökningar där vi ger oss på att tolka och försöka förstå ligger i de hållbara och logiska resonemangen. Den bygger på att vi kan förmedla vad det som vi tycker oss se innebär. Om målet är att öka förståelsen av ett visst problem eller fenomen, behöver vi söka upp människor som kan hjälpa oss – experterna. Det är inte hur många och vilka individer vi möter som är den viktiga frågan, utan hur vi ska få fatt i det som vi behöver för att förstå mer än innan.

– Ibland räcker det med ett enda möte för att vi ska säga ”aha!” och begriper något vi aldrig riktigt förstått. Ibland behöver vi söka upp många som kan ge oss olika pusselbitar innan vi tycker att vi förstår tillräckligt bra. Fokus ligger hela tiden på det *problem eller fenomen* som vi vill förstå, inte vad enskilda individer säger. Med en handfast analys når vi dit.

– Generaliserbarheten från kvalitativa studier handlar aldrig om att det många säger är en sanning. Den handlar snarare om att en förståelse av något ska växa fram och bli så pass stark att den också kan tänkas gälla andra liknande problem, fenomen, grupper eller individer. Det är *förståelsen av något* som generaliseras, inte en grupp individers utsagor. Resultaten kan väcka associationer till andra frågor och områden och föda idéer till förklaringar av liknande frågor. I så fall kan man säga att man nått en god generaliserbarhet.